

Didaktikai mesterfogások

Antesberger Klára

az Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Andragógia Programjának doktori hallgatója, antesberger@staff.elte.hu
ORCID: 0009-0003-7245-2882

Chrappán, M. (2020). Didaktika I., Célok, tartalmak, követelmények. Pallas Debrecina 21, Debreceni Egyetemi Kiadó, ISBN: 978-963-318-892-7.

Chrappán, M. (2022). Didaktika II., Munkaformák, stratégiák, eszközök. Pallas Debrecina 22, Debreceni Egyetemi Kiadó, ISBN: 978-963-615-003-7.

DOI: 10.37205/TEL-hun.2023.3.10

Dr. Chrappán Magdolna a Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézetének főiskolai docense. Szakterülete a didaktika, mely a pedagógiának a tanulás támogatásával foglalkozó tudományterülete. A szerzőnek az elmúlt 20 évben a didaktika számos területén jelent meg publikációja magyar és angol nyelven.

Chrappán Magdolna Didaktika I. és II. című jegyzete egy két kötetes alapozó tankönyv a didaktika területén, melyben értékes gyakorlati segítséget nyújt a kezdő pedagógusoknak. A könyv első kötete rendszerezetten áttekinti a didaktika alapfogalmait, céljait és általános feladatait, az általános oktatásméleti trendeket és összefüggéseket, valamint

bemutatja a tanítás-tanulás folyamatát, beszél a tantervekről, a tervezési szintekről, a követelmények alapelveiről és alkalmazási javaslatokkal is szolgál. A második kötetben a szerző a tanítási-tanulási folyamat gyakorlati oldalát mutatja be, mely a tervezés és a megvalósítás során válik fontossá és kitér az alkalmazható munkaformákra, stratégiákra és eszközökre. A második kötet fontos eleme a didaktika számára az IT-technológiában rejlő lehetőségek rendszerezett áttekintése.

A jegyzet első kötete hat nagyobb egységre tagolódik. Az első rész, „Didaktika és neveléstudomány”, meghatározza a didaktika tárgyát, kapcsolatát más tudományterületekkel, valamint felvázolja a didaktika fontosabb irányzatait.

A második rész, „Az oktatás célrendszere”, belehelyezi a didaktikát az oktatás egészébe és az elmúlt évtizedek változásain keresztül mutatja be, hogy mennyire nem egyszerű feladat egy a folytonos változásokhoz igazodó oktatás kialakítása, de mégis, minél nagyobbak a változások, annál nagyobb szükség van rá.

A harmadik rész, „A tanítás mint komplex pedagógiai tevékenység”, felvázolja a tanítást befolyásoló tényezőket és ismerteti a velük kapcsolatos fontos tudományos elméleteket, majd a negyedik rész, „A tanítási-tanulási folyamat tartalmi kérdései: A tantervek”, áttér az oktatás tartalmi problémáira. A szerző tisztázza az alapfogalmakat és levezeti a tananyag több szinten történő tervezésének a logikáját.

Az ötödik rész, „A NAT-tól a tanóráig: Tervezési szintek az oktatásban”, nyújtja talán a legnagyobb segítséget a kezdők számára, ugyanis a tantervi dokumentumok minden szintjén, egészen a konkrét óra tervezéséig kézen fogva vezeti őket. A kérdés, hogy „Jó, de ide akkor mit kell beírni?“, végül nem is merül fel, mert a szerző lépcsőzetesen egymásra épülő jelleggel magyarázza el a folyamatot.

A hatodik részben, „Követelmények és értékelés a tanítási-tanulási folyamatban”, végül a szerző kitér a tanulmányi eredmények értékelésére is. A követelményekből indul ki, majd a Bloom-féle taxonómiát felhasználva bontja részeire a területet, végül a pedagógiai értékelés bemutatásával zárja le a könyv elején megkezdett ívet.

A jegyzet második kötete négy nagyobb egységre tagolódik. Az első részben (A tanulásszervezési munkaformák) a frontális, csoportos, páros, egyéni és hálózatos munkaformák részletes ismertetése után az alkalmazás lehetőségei, előnyei, hátrányai, valamint a munkaformák kiválasztási szempontjai kerülnek ismertetésre.

A második részben (Stratégiák, módszerek a tanítási-tanulási folyamatban) olyan tanulásszervezési módszerekről van szó, mint az előadás, kiselőadás, tanulói prezentáció, magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, vita, játék és házi feladat bemutatása után a szerző az olyan adaptív stratégiákat összegzi, mint a programozott oktatás és a mastery learning, a projektmódszer, gamifikáció, a kooperatív stratégiák és a kutatásalapú tanulás.

A harmadik részben (A tanítási-tanulási folyamat eszköztársa) a szerző a taneszközök típusaival, céljaival és a tanulóadaptív eszközválasztás szempontjaival foglalkozik.

A negyedik részben (A tanítási-tanulási folyamat szinterei és időkeretei) a fizikai és az online tanulási környezetről, valamint a digitális tanulás hatásairól van szó.

A jegyzet mindkét kötete jól szerkesztett és olvasható. A szerző világosan és érthetően fogalmaz, és a magyarázatok jól követhetők. A könyvben található információk pontosak és naprakészek, a tartalom átfogó és informatív.

Összehasonlítva más didaktikai témájú művel, például Falus Iván (2003) 448 oldalas, a Nemzeti Tankönyvkiadó gondozásában megjelent, szintén nagyon értékes Didaktika című kézikönyvével, vagy az új átdolgozott kiadással, amely 2022-ben jelent meg az Akadémiai Kiadónál, Chrappán Magdolna jegyzetének az az egyik nagy előnye, hogy éppen csak annyi példa és magyarázat van benne, amennyi segít megérteni az összefüggéseket (128, illetve 122 oldal irodalomjegyzék nélkül), amiért vizsgára készülő hallgatók sok-sok generációja lesz hálás. Az ismertetett területek leírása másrészt viszont csak annyira vázlatos, hogy a szöveg egésze olvasható maradt és még sokéves tapasztalattal rendelkező pedagógusok számára is kínál érdekes részleteket.

Falus Iván kézikönyvét a neveléstudomány és a pedagógusképzés jeles képviselői írták és több, mint 20 fejezetben tartalmazza többek között a tanítás-tanulás értelmezésének történeti paradigmáit, paradigmaváltásait, a társadalom és az oktatás kapcsolatát, a tanulás jellemzőit, a tanulók különböző csoportjainak és a hozzájuk kapcsolódó kihívásoknak a bemutatását, ugyanakkor a tanterv és az oktatási folyamat részletes elemzését, a hatékony pedagógus ismérveit, a pedagógussá válás folyamatát, és a pedagógiai kutatás alapvető módszereit is.

Chrappán Magdolna jegyzete, ennek a rendkívül széles spektrumnak csupán egy részét dolgozza fel egy olyan perspektívából, mely elsősorban gyakorlati segítséget kínál a gyakorló pedagógus számára. Ha például Falus Iván kézikönyvének 8. fejezetét (2003), melyet Ballér Endre írt és a tantervet tárgyalja (a 2022-es kiadásban ez a XI. fejezet, f és Nahalka István a szerző), hasonlítjuk össze Chrappán Magdolna jegyzetének szintén a tantervre vonatkozó részével (A tanítási-tanulási folyamat tartalmi kérdései: a tantervek, 61.-88. oldal), akkor azt láthatjuk, hogy míg a kézikönyv mindkét kiadása elméleti jellegű és rendkívül részletes, mindenre kiterjedő leírást kínál a témáról, gyakran nem egyszerű nyelvezettel, addig Chrappán Magdolna szintén érint minden fontos aspektust, ám csak annyira részletesen, hogy az olvasó megértse és átlássa az összefüggéseket és egy általános képet kapjon, melyet a gyakorlatban rögtön fel is tud használni.

Azt gondolom, hogy azok számára, akik a didaktika területén először próbálnak orientálódni, mindenképpen hasznos lehet először Chrappán Magdolna jegyzetét a kezükbe venni, majd ha úgy érzik, hogy bizonyos területeken részletesebb információra van szükségük, a kézikönyvvel kiegészíteni a kapott áttekintést.

Chrappán Magdolna Didaktika I. és II. című jegyzete egy kiváló forrás a didaktika alapjainak megismerésére, ezért minden érdeklődőnek ajánlott, aki a didaktika területével szeretne megismerkedni. A könyv különösen hasznos lehet a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók számára.

Irodalom

Falus, I. (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Falus, I., & Szűcs, I. (2022). *A didaktika kézikönyve*. Akadémiai Kiadó.

<https://doi.org/10.1556/9789634547211>